

Сончогледот е позната маслодајна индустриска култура бидејќи во семето содржи 45 до 53% масло. Се добива висококвалитетно масло за исхрана на луѓето, бидејќи во неговиот состав преовладуваат незаситените масни киселини како и значајни количини на витамини А, Д, Е, и К. Има големо значење и во прехранбената индустрија.

При преработката на сончогледовото семе како отпадок се добива околу 30-35% кѹспе, кое содржи од 20-33% беланчевини и представува одлична концентрирана храна за сите видови на добиток.

Сончогледот е добра фуражна култура бидејќи за краток временски период формира голема количина вегетативна маса, која може да се користи како зелен фураж или за спремање силажа.

Услови на одгледување.

Минималната температура за поникнување на семето е 5-8°C а младите растенија можат да издржат мраз до -6°C и повеќе. Растенијата со измрзнати котиледони до колку им се сочувани лисните папки способни се да се опорават.

Сончогледот многу добро поднесува температурни колебања, што му овозможува поширок ареал на распространетост дури и на повисоки места. Повеќе топлина и светлина бара особено во покасните фази на интензивен пораст.

Има скромни потреби за вода, што значи се одликува со голема отпорност на суша.

Сончогледот најдобри резултати дава на длабока, плодна и доволно влажна почва, но успешно може да се одгледува и на засолена почва.

Агротехника

Плодоред. Сончогледот не поднесува одгледување во монокултура. При одгледувањето повеќе години на иста површина се намалуваат приносите, бидејќи доаѓа до зголемен напад од болести и штетници.

Сончогледот треба да се одгледува во плодоред а на иста површина може да се враќа после 4-6 години.

Најдобри предкултури се стрните жита како и едногодишните легуминози.

Како предкултура сончогледот е добар за есенските стрни жита.

Обработка на почвата. Сончогледот бара длабока основна обработка на почвата. Обработката започнува по прибирањето на предкултурата, со заорување на стрништето, до колку се одгледува после стрните жита. Длабокото орање се извршува на длабина од 30-35 см, најдоцна до крајот на септември. До колку пак длабокото орање било извршено веднаш по жетвата, тогаш наесен се врши плитко преорување со цел да се уништат поникнатите плевели.

Предсеидбената обработка се врши рано напролет, на длабина од 8-10 см. со сеидбоспремач.

Ѓубрење. Сончогледот има голема потреба од храна бидејќи формира голема количина на биомаса.

Добро реагира на ѓубрењето со арско ѓубре, кое треба да се заора со основната обработка во количина од 20-30 т/ха. Меѓутоа ѓубрењето на сончогледот најчесто се заснива на употреба на минертални ѓубрива. Количината на храна која ќе се внесе зависи од планираниот принос, плодноста на почвата, хибрирот, климатските услови. За добивање високи приноси се препорачува ѓубрење со 70-120 кг/ха азот, 60-100 кг/ха фосфор и 50-80 кг/ха калиум. Целата количина на фосфор и калиум се внесува со основната обработка а поголемиот дел од азотот се внесува на пролет со прихранувањето.

Сеидба. За сеидба на сончогледот се користи квалитетно, здраво и сортно семе.

Сеидбата се врши од средината на март до средината на април. Многу раната сеидба влијае на слабо поникнување на растенијата, додека доцната сеидба влијае на намалување на

приносот. Сеидбата се врши широкоредно на растојание од 70 см. Растојанието во редот зависи од густината на посевот која треба да обезбеди од 40.000-60.000 растенија/ха. Густината на посевот зависи од плодноста на почвата, количината на врнежите, примената на агротехничките мерки на неѓа и хибрирот. Доколку сеидбата се врши со прецизни пнеуматски сеалки се користи 5-6 кг./ха семе по хектар, додека при сеидба со механички сеалки потрошувачката на семе е од 10 до 15 кг./ха.

Сортимент. Кај нас најзастапени се и најдобри приноси се постигнуваат од хибридите на Институтот од Нови Сад-Република Србија. Признаети и одобрени хибриди во Р. Македонија се: НС-х-15, НС-х-17, НС-х-26-РМ, НС-х-27-РМ, НС-х-42, НС-х-43, НС-х-44, НС-х-45 и други.

Неѓа. До колку сеидбата е извршена во сува почва се врши валање, со цел да се воспостави подобар контакт на семето со почвената влага.

До колку се појави цврста покорица по сеидбата истата треба да се разбие.

Сузбивањето на плевелите се врши по механички пат или со примена на хербициди со инкорпорација пред сеидба, по сеидба но пред никнење или во фаза на развој 2-4 листа.

Најзначајни хербициди се:

- пред сеидба за сузбивање на класестите и широколисни едногодишни плевели може да се користат: Treflan 48 EC, Trefpin и др. а само за широколисни Goal и др.

- по сеидба а пред никнење на посевот за сузбивање на класести и широколисни едногодишни плевели можат да се користат: Galigan 240 EC, Trophy, Racer 25 EC, Frontier 900 EC и др. а само за широколисни Linurex 50 SC, Prometrex 50 SC, Afalon и др.

-за сузбивање на плевелите коѓа сончогледот е во вегетација можат да се користат следните хербициди: Fusilade super, Poxan, Focus ultra, i др. за теснолисни, а Pulsar, Frontier 900 EC и др. за сузбивање на теснолисни и

широколисни плевели

Најзначајни болести на сончоѓледот се : пламеницата, рѓата, сивата трулеж (sclerotinia), Фомописот и др. Борбата против овие болести се врши со примена на плодоред или сузбивање со фунгициди: Ditan-M-45, Sumileh-25, Sportak-45-EE, Impact, Kidan, Baycor-300-EC, Benlate, Enovit M, и др.

За заштита од најчестите штетници како што се телените црви и совицата, се користат земјишни инсектициди со инкорпорација: Volaton G-5, Galition G-5, Kaunter и др. После никнење за сузбивање на совицата и други штетници може да се користат: Talstar, Decis, Dipterex 80%, Beta baytroid и др.

Ако сончоѓледот бил густо насеан и густо никне, мора навреме да се изврши проредување и тоа до појавата на втората двојка на постојани лисја. Доцна проредените растенија формираат потенко стебло и помала глава.

Прихранувањето се изведува со азотно ѓубриво во почетните фази на развој, односно со првото култивирање кога растенијата имаат 6-8 лисја. Прихранувањето треба да се изврши со депозитор на култиваторо. Доколку се нема депозитор, истото може да се изврши со ѓубрерастурач но само при суво време, односно да нема роса на лисјата на растенијата.

За уништување на плевелите и разбивање на покорицата се вршат 1-2 култивирања на длабина од 6 до 10 см.

Наводнување се врши до колку нема влага во почвата, и тоа во фаза на интензивен пораст и цутење.

Берба. Ако се насее навреме, во нормални години, сончоѓледот за берба стасува до крајот на август односно септември.

Бербата може да биде рачна или механизирана со комбајни. Бербата со комбајн треба да биде во полна зрелост, односно, влажноста на зрното треба да не биде повисока од 9% за да може веднаш да се складира, во спротивно треба да се досушува.

Приноси. При одгледувањето на сончоѓледот во услови без наводнување, приносите варираат во зависност од годината. Во екстремно сушни години приносите се доста ниски и тие се движат од 500-1.000 кг./ха, а во влажни години, или при услови на наводнување и добра агротехника можат да се добијат и приноси од 4.000 кг/ха.

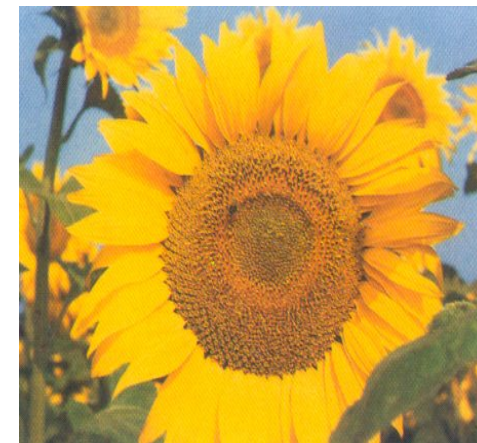
М-р Цветан Јовановски

АГЕНЦИЈА
ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА
ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

СОНЧОЃЛЕД

Helianthus annuus L

АГЕНЦИЈА
ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА
ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

Битола, “Климент Охридски” б.б.

комплекс Пелагонка 2, кај 3

тел. ++389 47 228 330,

Факс: +389 47 228-370

E-mail: agencija@mt.net.mk

<http://www.agencija.gov.mk>

Битола, 2007